

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 269

נח תשע"ג

"את האלקים התהלך נח" (ו, ט)

מבאר ה**בן איש חי** (בספר עוד יוסף חי, פ' לך לך) המלאכים נקראים עומדים, כנאמר (זכריה ג, ז): **"ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה"**, כי הם עומדים על מקומם תמיד - לא מתקדמים בצדקתם ולא מדרדרים ברשעתם, כי אין להם יצר הרע ואינם עומדים לפני בחירה אם לעשות טוב או רע. הם עומדים. אך הצדיקים תמיד הולכים מחיל אל חיל, מתגברים על יצרם ומתרוממים ממדרגה אחת למדרגה גבוהה יותר.

ולזה מכונים דברי הכתוב **"את האלקים התהלך נח"**, דהינו שלא ראה את עצמו עומד שהגיע לקצה הדרך, אלא תמיד ראה את עצמו מתהלך, כל ימיו ראה שלפניו עוד הדרך ארכה להגיע לשלמות בעבודת הבורא, ולכן היה צדיק תמים.

"קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס" (ו, יג)

מפורש בפסוק, שסבת הכחדתם של בני דור המבול, היא עוון החמס שלהם, כמו שמפרש רש"י: "לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל".

אלא שכאן מתעוררת שאלה: אמנם חטא זה הוא סיבת עונשם של הגנבים והגזלנים, אולם במה חטאו הנגזלים והנחמסים אשר כלפיהם הפנו מעשי הגזל? מדוע גם הם נספו במבול?

אפשר להבין את הדברים, לאור מה שלמדנו בעלי המוסר, כי מי שצועק צעקה גדולה יותר מכפי כאבו, עושה מעשה רמאות, שכן הוא מרמה את הסובבים אותו הסבורים כי כואב לו יותר ממה שהוא מתייסר באמת.

דבר זה הינו אסור, ככל גנבת דעת או רמאות אחרת. בספר **"מדבר שקר תרחק"** מופיע מעשה בידידו של רבי שמחה זיסל זיו, **"הסבא מקלם"**, שנפל למשכב. החולה גנח מרה מרב כאב, וזעקותיו הרעידו את לב השומעים, אולם איש מהם לא הצליח להרגיעו.

הגיע **"הסבא מקלם"** לבקרו, נכנס ושהה זמן מה בחדרו, והנה, משיצא, לאחר מכן חדל החולה מזעקותיו.

תמהו בני משפחתו: מהו המופת או הסגולה שעשה, אשר מכוחה הצליח להשקיט בן רגע את כאבי החולה? הסביר ה'סבא': פניתי אליו ושאלתיו אם אינו מפריז מעט באנחותיו, שכן בכך הוא נכנס לאסור **"מדבר שקר תרחק"** (שמות כג, ז), ומיד השתק הידיד ושלט בעצמו שליטה מוחלטת.

"נח איש צדיק תמים היה בדרתיו" (ו, ט)

ברש"י: בדרתיו - יש מרבתינו דורשים אותו לשבח. כל שכן, שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר. ויש שדורשים אותו לגנאי לפי דורו היה צדיק ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

ב'לקוטי יהודה' מובאות בשם רבי שמואל שמריהו **מאוסטרובצא** שתי קושיות על כך: ראשית, אם אפשר לדרוש אותו לשבח - מדוע יש הדורשים אותו לגנאי? שנית, רש"י אומר: "ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום" - מדוע לא היה נחשב לכלום, הלא אפשר לומר שאברהם היה צדיק יותר ממנו?!

אלא, שקיימות שתי דרכים בעבודת ה':

דרך אחת היא על פי חקירה, שמתוכה מגיעים לאמונה. והדרך השניה היא באמונה תמימה, מתוך התורה עצמה, ללא כל חקירות.

הדרך המעולה מבין השתיים היא הדרך של האמונה התמימה.

מון הרב שך זצ"ל הביא את דברי **החסיד יעב"ץ** הנודעים, שבעת גרוש ספרד היו כאלו שהלכו במסירות נפש ונשחטו, או שברחו ומתו בים, והיו שלא עמדו בנסיון והמירו דתם, ואפילו רק למראית העין.

וראה זה פלא: אלה שעסקו בחקירות - לא הצליחו לעמוד בנסיון והמירו דתם, ואלו האנשים הפשוטים, והנשים הפשוטות, בעלי האמונה הפשוטה והתמימה - דוקא הם עמדו בנסיון!

אמנם, לא תמיד אפשר ללכת בדרך האמונה התמימה, שכן לעתים קיימים מצבים של חוסר בררה, כמו קנטרנות של אפיקורסים, וחובתנו היא - "דע מה שתשיב לאפיקורוס". אך עלינו לדעת שמלכתחילה לא זו הדרך הטובה ביותר.

לנח, שהיה בדור של אפיקורסים, לא היתה, ככל הנראה, כל ברירה, והיה עליו לעסוק בחקירות. אך אברהם אבינו צעד בדרכה של האמונה התמימה. כפי שאומר הפסוק לקמן (יב, ה): "ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען", ותרגם **אונקלוס**: "ואת הנפש - וית נפשתא דשעבידו לאוריתא בחרן". כלומר דרכו של אברהם היתה מתוך שעבוד לתורה, ללא כל חקירות.

זו, אם כן, כונת רש"י: יש שדורשים אותו לשבח - באמת בדורו היה נח משובח, אבל אם היה בדור של אברהם, בדור של אמונה פשוטה, הוא לא היה נחשב לכלום. כי לעומת האמונה הפשוטה אין החקירה נחשבת למאומה!

בעולם, הרי יש לו, לעורב, מעין 'בטוח חיים', כי בודאי לא ירצה הקב"ה להשמיד את המין הזה מן העולם, ולכן ישמר על העורב מכל פגע. אדרבה, אם היו שבעה עורבים, היתה זו, אולי, סכנה עבורו לצאת החוצה. העורב, שהכיר בנקודה החלשה של טענתו זו, התחכם ובקש לטען על פי דברי הגמרא במסכת כתובות "הכל בידי שמים חוץ מצנים ופחים" - קור וחום. צנים ופחים - פגיעתם, מבחינה מסוימת, הנה לפי דרך הטבע, ולכן אומר העורב - יש לחשש שמא לא תהיה לו מפניהם שמירה מיוחדת, שימגיעה לו בזכות היותו עורב כמעט יחיד, וללא השמירה המיוחדת עלולים לפגוע בו שר של צנה או שר של חמה, ואז ישאר העולם ללא עורבים.

"אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו" (ט, ד)

כתב החיד"א בספרו 'נחל קדומים': "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו" - בשר שהאדם משיש דמו בכפו כדי להשיגו אין לאכלו, וכגון בשר שהושג בדרכי גזל וגנבה, וכן בשר שהאדם סיכן נפשו להשיגו, כדבר שמצינו בדוד שלא אבה לשתות המים ששלושת הגבורים סכנו נפשם להשיגם עבורו. לא מים הם - אלא דם!
ואכן באחד הפיוטים להושענא רבה, בו מבקשים אנו להשען על זכות דוד המלך, נאמר:
"למען חיד מכרכר בשיר" - זה דוד שכרכר בכל עז לפני ארון האלוקים (שמואל ב' ו', י"ד).

"המלמד תורה בכל כלי שיר" - זה דוד שמכח נגינתו היו מעינות הדעת נפתחים, ועל ידי כך היה נתן לעסוק בתורת ה' בעמקות הדעת, לדלות ממעמיקה ולגלות צפונותיה. וכדבר שמצינו באלישע שאמר: "והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'" (מ"ב ג, טו). ולפיכך כאשר בקש שאול מעבדיו שיביאו אליו איש יודע נגן, הביאו את דוד (ש"א טז, יח).

"מנסך לפניו כתאב שות מים" - זה דוד, כמספר בנביא (ש"ב כג, טו-טז): "ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבאר בית לחם אשר בשער. ויבקעו שלשת הגברים במחנה פלשתים וישאבו מים מבאר בית לחם אשר בשער, וישאו ויבאו אל דוד ולא אבה לשתותם ויסך אתם לה"'. ומדוע לא אבה לשתותם? כיון שסכנו נפשם להשיגם (עי' ב"ק סא ע"א).

בשנת השמיטה הקודמת השתוללה האינתיפדה. אחד המשגיחים הותיקים שהיה יוצא ובא בכפרים ערביים בענייני ההשגחה והפקוח על הירקות הגדלים שם, נפצע על ידי מחבלים. אחד מגדולי התורה מאן לאכול מן הירקות שהובאו משם, וטענתו עמו: לא ירקות הם, אלא דם! וכסמך לדבר ציין את פרוש הינחל קדומים' לפסוק "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו".

ספור דומה מובא בספר "חיים שיש בהם" אודות **האדמו"ר רבי שם מקאלושיץ זצ"ל**, אשר היה נוהג ללכת מדי לילה לטבול במקוה לפני סדר למודו. באחד הלילות הבחין הרבי שמשמשו נרדם על משמרתו, ולפיכך החליט ללכת למקוה לבדו.

בדרכו, עודו שקוע במחשבותיו הגבוהות, נתקל בדבר מה, נפל ושבר אחת מצלעותיו. ימים רבים שכב הרבי במטתו, כשהוא מתפתל ביסורים נוראים, אולם אפילו קול אנחה אחת לא בקע מגרונו!

כשהתענינו מקרביו כיצד ביכולתו להתאפק עד כדי כך, ענה להם שהוא חושש לדברי רבי פנחס מקוריץ, אשר אמר כי אדם הנאנח מעבר למה שמתאים לכאביו - עובר על שמץ של אסור שקר...

אם כן, אפוא, יתכן לומר שחטאם של הגנזלים והנחמסים בדור המבול, היה צעקותיהם מעבר למידה שהיה עליהם לצעוק, ובכך חטאו בעוון שקר...

"וישלח את הערב" (ח ז)

מובא בילקוט שמעוני רמז נח: תשובה נצחת השיב העורב לנח: רבך שונאני ואתה שונאני. רבך שונאני, שהרי מן הטהורים שבעה ומן הטמאים שנים, ואתה שונאני, שאתה מניח מין שבעה ושולח מין שנים. שמא יפגע בי שר של חמה או שר של צנה נמצא העולם חסר בריה.

העורב מטיח בנח אשמה חמורה, שנח שונא אותו, והוא גם מביא הוכחה לדבריו - שהרי את כל הבהמות הטהורות ואת כל העופות הטהורים השאיר נח בתבה, והם ממשיכים לחיות שם בשלום ובשלוה, ורק את העורב שולח נח החוצה, אל העולם שמי המבול לא כלו ממנו, עדין, ורבות בו הסכנות. זאת למרות שלפי ההגיון, כלומר לפי הגיונו של העורב, דוקא אותו אסור היה לשלוח מפני שממנו יש רק שנים, שהרי עוף טמא הוא, ומן הטמאים הוכנסו רק שנים אל התבה. לולא היה נח שונא אותו, טוען העורב, הוא היה שולח עוף טהור, שיש ממינו שבעה.

לאחר שהעורב מרצה את הטענה הזו שלו, הוא מוסיף: "שמא יפגע בי שר של חמה או שר של צנה..." מה הקשר של שר של חמה ושר של צנה לענין? סכנות רבות איימו על העורב בעולם שמחוץ לתבה, מדוע הוא מזכיר דוקא את השרים האלו, כמי שעלולים לפגוע בו? את התשובה על כך מביא **רבי משה אורי קלר** בספרו **'ילקוט האורים'**, בשם ספר **'צנצנת מנחם'**:

העורב, בתחילת טענתו, סותר את דברי עצמו. הוא הרי טוען, שמאחר ויש רק שני עורבים בעולם, ראוי היה שלא לשלחו אל הסכנה, שמא יפגע וימות, ויחד מין העורבים מן העולם. אלא שהתשובה לטענתו נמצאת כבר בצדה - דוקא משום שישנם רק שני עורבים

